

תפילה (13)

ברכה על נטילת ידיים
נטילת ידיים, הרמת ידיים

"אשר יצר את האדם בחכמה", בריאת האדם היא חכמה נפלאה. ויש מפרשים, על שום שגוף דומה לנואד מלא רוח נקבים, יש מפרשים "בחכמה", שברא את האדם לאחר שהתקין לו מזונותיו.

"וברא בו נקבים נקבים", נקבים רבים, כגון פה וחוטם ופי הטבעת. "חלולים חלולים", גם ברא בו איברים חלולים, כמו לב וכרס ומעיים. "שאם יסתם אחד מהם" אי אפשר לבאר כפשוטו שהכוונה היא שאים יסתם האיברים המנוקבים אי אפשר היה להתקיים, אפילו שעה אחת, שהרי המציאות היא לא כך, שהרי האדם יכול, למשל, לסתום את פיו לזמן ממושך, ולהתקיים. על כן מבאר השולחן ערוך את כונת הברכה, שבאיברים העשויים נקבים יש נקב אחד, שהוא הפה, שכשהוא במעי אמו הוא סתום, וכשיוצא לאויר העולם נפתח, ואם כשיוצא לאויר העולם היה נישאר סתום, כי אז "אי אפשר להתקיים אפילו שעה אחת". "או יפתח אחד מהם", באיברים החלולים, אם היה נפתח אחד מהם "אי אפשר להתקיים אפילו שעה אחת". עוד יש לפרש, שיש גבול ומידה שיכולים הנקבים להסתם בגוף האדם בלא שימות, וכיון שעבר את הגבול והמידה, אזי "אי אפשר להתקיים אפילו שעה אחת". וכיון שבכלל הנקבים הם פי הטבעת ופי האמה, ובכלל האיברים החלולים הם הכרס והמעיים. נמצא שהשבח הזה קשור לפעולה הגופנית של עשיית הצרכים.

אפשר עוד לבאר, שמאחר שאם יוצא לנקביו ביותר עד שאם עבר את הגבול והמידה, ימות, הרי זה הכלל "שאם יפתח אחד מהם", ונמצא ש"שאם יפתח אחד מהם", אף הוא שייך ממש לענין עשיית הצרכים.

חותמין "רופא כל בשר", שהבורא ברא אדם נקבים להוציא מן הגוף את פסולת המאכל, ואם תתעפש הפסולת בתוך הגוף ולא תופרש החוצה, ימות. נמצא שהוצאתה החוצה היא רפואה לאדם.

"ומפליא לעשות", מפני שהאדם דומה לנואד מלא רוח, ואם יעשה אדם בנאד נקב כחודה של מחט, הרוח תצא ממנו. אך האדם מלא נקבים ובכל זאת רוחו משתמרת בתוכו, וזהו פלא גדול.

עוד יש לפרש "ומפליא לעשות", שהגוף יודע לברור את החלק הטוב של המאכל, ומשאירו בגוף לחזקו ולהבריא ולחיותו, ודוחה רק את הפסולת, ומפריש אותה בחוץ.

הרמ"א מפרש "ומפליא לעשות", שמפליא לעשות במה ששומר את רוח האדם בקירבו, וקושר את הנשמה שהיא דבר רוחני עם הגוף הגשמי הכל על ידי שהוא "רופא כל בשר", כי אז האדם בקו הבריאות ונשמתו משתמרת בקרבו. יש מפרשים את כוונת הרמ"א, שהנשמה נהנית

הברכה הראשונה מברכות השחר היא: "אשר קדשנו במצוותיו וצונו על נטילת ידיים". ואמנם הידיים הם כלי השימוש של האדם. לשון הגמרא בכל מקום הוא "מעשה ידיים". הרי לנו, שמה שאנו פועלים, עושים ומרויחים נקרא על שם הידיים. ועל כך באה מצות נטילת ידיים שעניינה שמירת כלי המעשה בקדושה. והנה התרגום הפשוט של "נטילת ידיים" הוא רחיצת ידיים. כך גם נקראת נטילת הידיים והרגליים שבבית המקדש. אך ידוע שחלק מהמפרשים פירשו, שנטילה היא מלשון "ויטלם", כלומר: הרמת ידיים, וכמאמר חז"ל (סוטה ד:), הנוטל ידיד צריך שיגביה ידיו למעלה, וסימן לדבר "וינטלם וינשאם".

לידיים יש שלושה מצבים: למעלה, ישר ולמטה. הימצאות הידיים למטה שייכת רק אצל הגויים. רבינו הקדוש מעולם לא הכניס ידיו מתחת לאבנטו (שבת קיח:). אצל יהודים לידיים יש רק שני מצבים: או שהן ישירות ועסוקות במלאכה או שהן מכוונות כלפי מעלה, וגם כאן ישנן שני אפשרויות: או שהאצבעות מכוונות כלפי מעלה, או שהן מכוונות כלפי מטה. בברכת כהנים הידיים נשואות כלפי מעלה והאצבעות כלפי מטה, וכמו שנאמר "וישא אהרן את ידיו". זוהי צורה של הורדת שפע מהש"ת על ידי "נשיאת כפים". כשהש"ת שולח לנו את הברכה, הוא שולח לנו דרך "תומיך ואוריך לאיש חסידך", אלה הכהנים המביאים לנו מלמעלה למטה עשרה צינורות של כל הברכות. וידוע שהעת רצון הגדול ביותר שיש בכל התפילה היא שעת ברכת הכהנים, שאז כביכול הקב"ה מאיר פנים, והוא שולח את הברכות דרך הכהנים: "ואני אברכם". שפע זה הוא היסוד של כל העולם. "יברכך ה' וכו', יאר ה' וכו' ישא ה' וכו'" מכל זמני התפילה אין לך עת רצון בתוך מציאות העולם כמו השעה שהכהנים נושאים את ידיהם ומוריקים שפע עבור עם ישראל. ורמז לכך, שנשיאת כפים היא כאשר מגיעים לפיסגת השלימות.

רב פינקוס זצ"ל בספרו "נפש שמשון" על התפילה

ברכת אשר יצר

על חשיבות ברכת "אשר יצר" ניתן ללמוד מן העובדה, שאף שהשולחן ערוך דרכו להביא את פסק הלכה, בסימן ו' העוסק בברכת אשר יצר, הוא מאריך להסביר את תוכן הברכה, וכך כתב:

מרוחניות המאכל, והגוף נהנה מגשמיות המאכל, ומכוח זה הם קשורים זה בזה על יד המאכל.

ספר "עבודה שלב"

אשר יצר את האדם

ג' לשונות נאמרו בבריאת האדם: "בריאה", כנאמר (בראשית א. כז) "ויברא אלוקים את האדם", "יצירה", כנאמר (שם ב, ז) "וייצר ה' אלוקים את האדם", "עשיה", כנאמר (שם א. כו) "נעשה אדם". "בריאה", משמעותה חידוש הדבר עצמו. "עשיה", משמעותה תיקון הדבר בשלימותו. "יצירה", מתייחסת אל יצירת אברי האדם, כמותם, איכותם ומידתם. בברכה זו אנו מודים על ה"יצירה" ולא על ה"בריאה" ו"עשיה". הנה רבותינו אומרים כי בית שמאי ובית הלל נמנו וגמרו: נוח לו לאדם שלא נברא משנברא (ערוכין יג.). **ויש להבין** כיצד איפוא אנו נותנים תודה על "אשר יצר", הרי נוח לו לאדם שלא נברא. ובכלל תמוה הדבר, הכיצד זה יסכימו גדולי העולם לגנות מעשי ידי היוצר, הרי כל העולם לא נברא אלא בשביל האדם והוא נזר הבריאה ותכליתה, ואם הסכימו כי העדר האדם טוב הוא, המשמעות היא שהעדר כל בריאת העולם היה טוב יותר, וכיצד יאמר הנברא לבוראו: מדוע עשיתני, הרי העדרי טוב יותר. ברם, נראה כי הסכמתם של בית שמאי ובית הלל לא היתה על עשיית האדם, כי אם על בריאתו. כאמור, תחילת הווייתו של האדם אין היא אלא "בריאה", וממעמד זה מביא הוא לגדר "עשיה" בהשלימו את נפשו על ידי בחירתו בדרך התורה והמצוות. אך מאחר שרוב בני האדם אינם מרוממים עצמם מגדר "בריאה" לגדר "עשיה", לכן נמנו וגמרו שנוח לו לאדם שלא "נברא". דהיינו מוטב היה כי מתחילת יצירתו לא היה בגדר "נברא" אלא בגדר "עשיה", כלומר, שהיה נברא "מתוקן", שיעשה רצון בוראו מצד תכונתו הטבעית ולא במצבו היום שיש לו בחירה וצריך הוא להלחם תמיד עם יצרי ליבו. הרי שהודאה זו של "אשר יצר את האדם", אינה סותרת את דברי בית שמאי ובית הלל שנמנו וגמרו כי "נוח לו לאדם שלא נברא", כי הם דיברו אך ורק על "בריאה", ולא על "עשיה" ו"יצירה".

רב רובין זצ"ל בספרו "טללי אורות" על התפילה בשם "עיון תפילה", בעל הכתב והקבלה

הלכה: הלכות כיבוד אב אם: אופן הישיבה על יד אביו בסעודה.

כתב השו"ע (סי' רמ ס"ב): במקום המיוחד לו להיסב בביתו. כתב הפסקים ותשובות (אות ה): וכתב הבית יוסף בשם ארחות חיים שאין לישיב ליד אביו בלא שום הפסק ביניהם. אבל האחרונים כתבו שמנהג להקל, ולא שמענו להחמיר בזה, ובפרט כשאינו בפרהסיא בפני רבים. ואיתא בספרים שצריך לישיב בפני אביו בדרך כבוד ובאימה כיושב לפני רבו, ולענין הסיבה בליל הסדר כבר נפסק בשו"ע (או"ח סי' תעב ס"ה) שהבן מיסב אצל אביו

אפילו אם אביו רבו מובהק דמסתמא אב מוחל לבנו כשהוא לצורך מצוה. ויש שכתבו שכשעומד ללכת מלפני אביו, צריך ליטול ממנו רשות מקודם, אך אין המנהג לדקדק בזה.

ספר "פסקים ותשובות"

פתגם: להיות ביחד זה נחמד, אבל מדוע ישנם כאלה שמרגישים גם אז כל כך לבד?

ספר "שמחלה"

חקירה: אבידת גוי

שלושה צדדים: הפקר מיד שהגוי איבדה, או שרק אין איסור גזל ואין חיוב השבת אבידה אך הישראל אינו קונה אותה, פטור מהשבה, או שבזמן שאבדה היא עדיין שייכת לגוי והתורה התירה לישראל לזכות בה ולקנותה, היתר זכייה. (שיעורי ר' שמואל בבא מציעא ח"ב עמוד רסח: הפקר או פטור מהשבה, ברכת אברהם בבא מציעא סוף ב. : הפקר או היתר זכייה)

ספר "קובץ יסודות וחקירות"

סיפור: שלישי

רבי איזיל חריף התפלל פעם שחרית של שבת בעיר פלונית. למרבה הפליאה לא נקרא הוא לעלות שלישי לתורה, אלא אחד מעשירי הקהל. שאל רבי איזיל את הגבאי: כבודו של עשיר גדול בעיניכם מכבודו של רב? רבי התנצל הגבאי, לא ענין של כבוד הוא, אלא של יראה. שכן לבתו של עשיר זה יש מהלכים בחוגי השלטון. בתום התפילה ניגש רבי איזיל לאותו עשיר ואמר לו: אכן, על פי פירוש רש"י מגיע לך שלישי. מה כוונתך תמה הלה? הסביר לו רבי איזיל: בפרשת מטות, מונה הכתוב את חמשת מלכי מדין: את אוי ואת רקם ואת צור ואת חור ואת רבע', ועל זה אומר רש"י במקום אחר: צור היה חשוב מכולם, ולפי שנהג בזיון בעצמו להפקיר בתו, מנאו שלישי.

ספר "חד וחלק" חלק ד'

שבת שלום

יוצא לאור לרפואה שלימה של דינה בת מרים, רפאל יהודה בן מלכה, אליהו בן מרים, שלמה בן מרים, חיים אהרן לייב בן רבקה, שמחה ג'וזת בת אליז, חיים בן סוזן סולטנה, זרע של קיימא לרינה בת זהרה אנריאת, מרים ברכה בת מלכה ואריה יעקב בן חוה. לעילוי נשמת: ג'ינט מסעודה בת ג'ולי יעל, שלמה בן מחה, דניאל בן רחל, עמנואל בן ארנסט אברהם, רפאל שלמה בן אסתר, חוה בת צביה, מיה בת רחל, ויקטור חי בן יקוטא.

